GENERALINIO ADVOKATO
ATHANASIOS RANTOS IŠVADA,
pateikta 2023 m. kovo 9 d.[1]

Byla C-169/22

Fractal Insolvență SPRL, veikianti kaip Groenland Poultry SRL likvidatorė
prieš
Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița

(*Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra žemės ūkio politika – Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) – Paramos kaimo plėtrai priemonės – Gyvūnų gerovės išmokos – Reglamentas (EB) Nr. 1974/2006 – 44 straipsnio 2 dalies a punktas – 47 straipsnio 1 dalis – Žemės ūkio valdos perdavimas naujam paramos gavėjui – Vėlesnis šio paramos gavėjo žemės ūkio veiklos nutraukimas – *Force majeure* ar išimtinių aplinkybių atvejis – Pareiga grąžinti visą gautą paramą ar jos dalį – Proporcingumo principas“

I. Įžanga

1. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Reglamento (EB) Nr. 1974/2006[2], nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles, 44 straipsnio 1 dalies, 2 dalies a punkto ir 47 straipsnio 1 dalies aiškinimu.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Fractal Insolvență SPRL*, veikiančios kaip *Groenland Poultry SRL* teismo paskirta likvidatorė (toliau – *Groenland Poultry*), ginčą su *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița* (Žemės ūkio išmokų ir intervencijos agentūra – Dimbovicos apskrities centras, Rumunija, toliau – APIA) dėl APIA sprendimų, kuriais reikalaujama, kad *Groenland Poultry*, nutraukusi savo žemės ūkio veiklą, grąžintų visą per penkerių metų įsipareigojimo laikotarpį suteiktą paramą, skirtą gyvūnų gerovei.

3. Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje pagrindinis dėmesys bus skirtas antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų analizei. Šiais klausimais iš esmės siekiama sužinoti, ar ir kokia apimtimi Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad žemės ūkio valdos perėmėjas, kuris taip pat perėmė daugiametį įsipareigojimą, susijusį su EŽŪFKP

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentas (OL L 368, 2006, p. 15), iš dalies pakeistas 2011 m. liepos 14 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 679/2011 (OL L 185, 2011, p. 57) (toliau – Reglamentas Nr. 1974/2006).

finansuojama parama gyvūnų gerovei, privalo grąžinti visas per įsipareigojimo laikotarpį gautas išmokas, įskaitant ir išmokėtas ankstesniems paramos gavėjams, jeigu jis galutinai nutraukia savo veiklą iki šio laikotarpio pabaigos.

4. Nors Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę išaiškinti tam tikras Reglamento (EB) Nr. 1698/2005[3] nuostatas, jis pirmą kartą turės pareikšti nuomonę dėl Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio išaiškinimo[4].

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Reglamentas Nr. 1698/2005

5. Reglamentas Nr. 1698/2005[5] buvo panaikintas 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1305/2013[6].

6. Reglamento Nr. 1698/2005 36 straipsnio a punkto v papunktyje buvo numatyta, kad parama aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimui teikiama priemonėms, skirtoms tausojančiam žemės ūkio paskirties žemės naudojimui, mokant gyvūnų gerovės išmokas.

7. Šio reglamento 40 straipsnyje buvo nustatyta:

„1. Gyvūnų gerovės išmokos, numatytos 36 straipsnio a punkto v papunktyje, mokamos ūkininkams, savanoriškai prisiėmusiems gyvūnų gerovės įsipareigojimus.

2. Gyvūnų gerovės išmokos mokamos tik už tuos įsipareigojimus, kurie apima daugiau nei atitinkami privalomi standartai <…> bei kiti atitinkami privalomi reikalavimai, nustatyti nacionalinės teisės aktuose ir apibrėžti programoje.

Paprastai šie įsipareigojimai prisiimami penkerių–septynerių metų laikotarpiui. <…>

3. Išmokos mokamos kasmet ir jos padengia dėl prisiimtų įsipareigojimų atsirandančias papildomas išlaidas bei prarastas pajamas; jei būtina, jos taip pat gali padengti sandorių išlaidas.

Paramos dydis neviršija I priede nustatytos didžiausios sumos.“

[3] 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL L 277, 2005, p. 1). Žr. 2013 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Slancheva sila* (C-434/12, EU:C:2013:546) ir 2016 m. liepos 7 d. Sprendimą *Občina Gorje* (C-111/15, EU:C:2016:532).

[4] Vis dėlto žr. 2023 m. vasario 16 d. Sprendimą *Zamestnik izpalnitelen direktor na Darzhaven fond „Zemedelie“* (C-343/21, EU:C:2023:111) ir generalinės advokatės L. Medina išvadą toje pačioje byloje (EU:C:2022:696) dėl Reglamento Nr. 1974/2006 45 straipsnio 3 dalies išaiškinimo.

[5] Iš dalies pakeistas 2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 74/2009 (OL L 30, 2009, p. 100) (toliau – Reglamentas Nr. 1698/2005).

[6] Reglamentas dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 (OL L 347, 2013, p. 487).

8. Minėto reglamento 74 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Siekiant užtikrinti, kad [Sąjungos] finansiniai interesai būtų veiksmingai apsaugoti, valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus <…>“

2. Reglamentas Nr. 1974/2006

9. Reglamentas Nr. 1974/2006 buvo panaikintas 2014 m. kovo 11 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 807/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, ir nustatomos pereinamojo laikotarpio nuostatos[7]. Tačiau Reglamentas Nr. 1974/2006 toliau taikomas veiksmams, įgyvendinamiems pagal programas, kurias Europos Komisija pagal Reglamentą Nr. 1698/2005 patvirtino iki 2014 m. sausio 1 d.

10. Reglamento Nr. 1974/2006 1 straipsnyje išdėstyta:

„Šiame reglamente nustatomos išsamios Reglamento [Nr. 1698/2005] įgyvendinimo taisyklės, susijusios su kaimo plėtros paramos bendraisiais principais ir bendrosiomis taisyklėmis, specialiosiomis ir bendrosiomis nuostatomis dėl kaimo plėtros priemonių, nuostatomis dėl atitikimo reikalavimams ir administracinėmis nuostatomis, išskyrus kontrolės nuostatas.“

11. Šio reglamento 44 straipsnyje buvo nustatyta:

„1. Kai paramos gavėjas perduoda visą ar dalį valdos kitam asmeniui tuo laikotarpiu, kuriuo galioja įsipareigojimas, kurį įsipareigojus vykdyti buvo suteikta parama, perėmėjas gali perimti įsipareigojimą likusiai laikotarpio daliai. Jeigu įsipareigojimas neperimamas, paramos gavėjas privalo grąžinti suteiktą paramą.

2. Valstybės narės gali pasirinkti nereikalauti tokio grąžinimo šiais atvejais:

a) jei paramos gavėjas, kuris jau įvykdė didelę dalį įsipareigojimo, galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, o teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma];

b) jeigu dalis ar visa paramos gavėjo valda perduodama įsipareigojimo pratęsimo laikotarpiu pagal 27 straipsnio 12 dalies antrą pastraipą ir jeigu buvo perduota ne daugiau nei 50 % teritorijos, kuriai buvo taikomas įsipareigojimas iki jo galiojimo pratęsimo;

c) jeigu paramos gavėjo valda ar jos dalis perduodama gamtotvarkos organizacijai, o perduodant valdą iš esmės siekiama išsaugoti aplinką; perduodant valdą taip pat turi būti siekiama ilgam laikui žemei suteikti gamtos apsaugos teritorijos paskirtį ir teikti visokeriopos naudos aplinkai.

3. Esant nedideliems padėties ūkyje pokyčiams valstybės narės gali imtis konkrečių priemonių siekdamos užtikrinti, kad pirmosios pastraipos taikymas neturėtų netinkamų padarinių prisiimto įsipareigojimo atžvilgiu.

Taikant pirmą pastraipą, nedideliu pokyčiu laikomas valdos ploto, kurio atžvilgiu taikomi įsipareigojimai, sumažinimas [iki] 10 %.“

[7] OL L 227, 2014, p. 1.

12. Minėto reglamento 45 straipsnio 4 dalyje buvo nustatyta:

„Kai paramos gavėjas nebegali toliau laikytis įsipareigojimų, nes valda yra iš naujo padalyta, arba jam taikomos panašios kompetentingų institucijų patvirtintos valstybinės žemių konsolidacijos priemonės, valstybės narės imasi priemonių, būtinų siekiant užtikrinti, kad įsipareigojimai galėtų būti suderinti su nauja padėtimi valdoje. Jei toks suderinimas neįmanomas, įsipareigojimas nutrūksta, o grąžinimo nereikalaujama už tą laikotarpį, kurį toks įsipareigojimas galiojo.“

13. To paties reglamento 47 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Valstybės narės gali pripažinti toliau nurodytas *force majeure* ar išimtinių aplinkybių kategorijas, kurioms esant jos nereikalaus iš paramos gavėjo grąžinti dalį ar visą gautą paramą:

a) paramos gavėjo mirtis;

b) ilgalaikis paramos gavėjo profesinis nedarbingumas;

c) didelės valdos dalies konfiskavimas, jei to nebuvo įmanoma numatyti įsipareigojimo prisiėmimo dieną;

d) didelė stichinė nelaimė, rimtai pakenkusi valdos žemei;

e) nenumatytas gyvuliams skirtų pastatų sugriuvimas valdoje;

f) epizootinė liga, paveikusi visą [visus] ar dalį ūkininko gyvulių.

2. Paramos gavėjas ar jo įgaliotasis asmuo raštu praneša apie *force major[majeure]* ar išimtines aplinkybes kompetentingai institucijai, kartu pateikdamas tai institucijai priimtinus atitinkamus įrodymus, per 10 darbo dienų nuo dienos, kurią paramos gavėjas ar jo įgaliotasis asmuo gali tai padaryti.“

B. Rumunijos teisė

14. *Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora*[8] (Vyriausybės nepaprastasis potvarkis Nr. 66/2011 dėl pažeidimų, susijusių su Europos Sąjungos fondų ir (arba) atitinkamų nacionalinių viešųjų fondų lėšų gavimu ir naudojimu, prevencijos, nustatymo ir nubaudimo už juos) 17 straipsnyje numatyta:

„Bet kokie veiksmai, kurių imamasi siekiant konstatuoti pažeidimą ir nustatyti dėl tokio pažeidimo atsiradusias skolas biudžetui, atliekami laikantis proporcingumo principo, atsižvelgiant į konstatuoto pažeidimo pobūdį ir sunkumą, taip pat jo mastą ir finansines pasekmes.“

15. *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015-2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură*[9] (Vyriausybės nepaprastasis

[8] Ginčui pagrindinėje byloje taikoma redakcija, *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 461, 2011 m. birželio 30 d..

[9] Ginčui pagrindinėje byloje taikoma redakcija, *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 191., 2015 m. kovo 23 d.

potvarkis Nr. 3/2015, kuriuo patvirtinamos 2015–2020 m. žemės ūkio srityje taikomos išmokų schemos ir iš dalies keičiamas Įstatymo Nr. 36/1991 dėl žemės ūkio bendrovių ir kitos formos asociacijų žemės ūkio srityje 2 straipsnis) 30 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos tikslais „force majeure“ ir „išimtinėmis aplinkybėmis“, be kita ko, pripažįstami šie atvejai:

<…>

f) visos valdos arba didelės jos dalies konfiskavimas, jei tas konfiskavimas negalėjo būti numatytas paraiškos pateikimo dieną.“

16. To potvarkio Nr. 3/2015 31 straipsnyje išdėstyta:

„1. Apie *force majeure* ir išimtinių aplinkybių atvejus APIA pranešama raštu, pateikiant 30 straipsnio 1 dalyje nurodytų situacijų įrodymus, per 15 darbo dienų nuo tos dienos, kai paramos gavėjas arba jo teisių perėmėjas turi galimybę tai padaryti.

2. Jei paramos gavėjas arba jo teisių perėmėjas viršija 1 dalyje nustatytą terminą, į pranešimą neatsižvelgiama.“

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

17. 2013 m. sausio 18 d. APIA pateiktoje paramos paraiškoje bendrovė *Avicola Crevedia SA*, valdanti naminių paukščių skerdyklą, savanoriškai prisiėmė gyvūnų gerovės įsipareigojimą penkerių metų laikotarpiui pagal Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnį.

18. Penkerių metų įsipareigojimo laikotarpiu visa valda pirmą kartą buvo perduota bendrovei *Abator Avicola Crevedia SRL*, kuri šį įsipareigojimą perėmė 2013 m. lapkričio 15 d., ir antrą kartą – *Groenland Poultry*, kuri taip pat perėmė tą patį įsipareigojimą ir jį įregistravo APIA 2015 m. balandžio 2 d.

19. Šiuo tikslu 2015 m. kovo 30 d. *Groenland Poultry* sudarė dvi sutartis:

– sutartį dėl žemės ūkio valdos perdavimo ir įsipareigojimų perėmimo su bendrove *Abator Avicola Crevedia*, kuri atsisakė gauti paramą pagal 2014 m. lapkričio 13 d. APIA pateiktą paraišką, o *Groenland Poultry*, kuriai buvo perleista teisė prašyti mokėti šią paramą, įsipareigojo laikytis įsipareigojimų, perleidėjo prisiimtų paraiškos dėl paramos skyrimo formoje, ir pateisinti tinkamumo sąlygų laikymąsi, ir

– sutartį dėl šios valdos patalpų ir gamybos įrenginių nuomos su bendrove *Agroli Group SRL* (toliau – *Agroli Group*), kuri buvo šio turto savininkė, tačiau jo nevaldė ir nevykdė jame veiklos ir kuriai 2014 m. kovo 6 d. buvo iškelta bankroto byla; šioje sutartyje buvo numatyta atidedamoji sąlyga nuomotojo naudai, pagal kurią vykdant šią bankroto procedūrą minėtą sutartį turėjo patvirtinti šios bendrovės kreditorių komitetas.

20. Pagal 2015 m. gruodžio 4 d. sprendimą dėl mokėjimo APIA, remdamasi 2014 m. lapkričio 13 d. *Abator Avicola Cervedia* prašymu, išmokėjo *Groenland Poultry* 1 506 915,86 Rumunijos lėjų (RON) sumą (337 100 eurų)[10]. Gavusi mokėjimo prašymus, kuriuos 2015 m. lapkričio 13 d. ir 2016 m. birželio 15 d. pateikė ir pakeitė *Groenland Poultry*, APIA pagal 2016 m. spalio 5 d. sprendimą šiai taip pat išmokėjo 850 673,62 RON (190 635 eurų)[11] sumą ir 375 941,35 RON (82 520 eurų)[12] sumą pagal 2017 m. kovo 29 d. sprendimą dėl išankstinio mokėjimo.

21. Kadangi *Groenland Poultry* nepateikė mokėjimo prašymo už penktuosius įsipareigojimo metus (t. y. 2017 m.), APIA išsiuntė jai pranešimą apie nepateiktą prašymą. 2017 m. balandžio 18 d. *Fractal Insolvență*, kuri yra *Groenland Poultry* bankroto administratorė, pranešė, kad šiai bendrovei iškelta bankroto byla.

22. 2017 m. balandžio 21 d. APIA, remdamasi Įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 809/2014[13] 8 straipsniu, surašė keturis protokolus (Nr. 3067–3070) dėl pažeidimų konstatavimo ir skolų biudžetui nustatymo, kuriuose nurodė iš *Groenland Poultry* susigrąžinti 6 940 168,72 RON (1 527 531 euras), 4 562 717,78 RON (1 004 254 eurai), 1 506 915,86 RON (331 672 eurai) ir 850 673,62 RON (187 233 eurai)[14] sumas atitinkamai už pirmuosius–ketvirtuosius įsipareigojimo metus, nes ši bendrovė, kuriai buvo iškelta bankroto byla, nebevykdė veiklos ir negalėjo įrodyti, kad toliau bus laikomasi penkerių metų įsipareigojimo[15]. Bendra *Groenland Poultry* grąžintina suma sudarė 14 236 417,32 RON (3 133 435 eurai), įskaitant 11 502 886,5 RON (2 531 785 eurai) sumą, kuri buvo išmokėta ne *Groenland Poultry*, bet ankstesniems ūkio valdytojams, o *Groenland Poultry* iš jos turimos grąžinti sumos faktiškai gavo tik 2 733 530,83 RON (601 650 eurų) (t. y. šios išvados 20 punkte nurodytų išmokų sumą)[16].

23. 2017 m. birželio 19 d. sprendimais Nr. 214–217 APIA atmetė *Groenland Poultry* skundus dėl šių protokolų, todėl ši bendrovė *Tribunalul Bucureşti* (Bukarešto apygardos teismas, Rumunija) pareiškė ieškinį dėl šių sprendimų panaikinimo ir, be kita ko, nurodė, kad:

– nėra pareigos grąžinti gautas sumas, nes *Groenland Poultry* 2017 m. negalėjo tęsti įsipareigojimo vykdymo dėl „konfiskavimo“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalies c punktą, arba dėl panašios aplinkybės, t. y. nuomotojo 2016 m. liepos 26 d. pranešimo, kad neįvykdyta nuomos sutartyje numatyta atidedamoji sąlyga, todėl prašoma atlaisvinti patalpas per 15 dienų[17], o ši situacija susiklostė dėl 2016 m. gegužės 9 d. *Agroli Group* iškeltos bankroto bylos ir apie šią aplinkybę ji buvo pranešusi APIA, taip įvykdydama šio reglamento 47 straipsnio 2 dalyje nustatytą pareigą pranešti;

– taikytinas minėto reglamento 44 straipsnio 2 dalies a punktas, kuriame numatyta, kad valstybės narės gali nuspręsti nereikalauti grąžinimo, jei paramos gavėjas galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, kai jau įvykdė didelę dalį įsipareigojimo ir kai paaiškėja, kad teisių perėmėjui perimti įsipareigojimo neįmanoma, – kadangi *Agroli Group* kreditorių komitetas pritarė naujos

[10] Remiantis 2015 m. gruodžio 4 d. Europos Centrinio Banko paskelbtu pagrindiniu keitimo kursu (1 RON – 0,2237 EUR).

[11] Remiantis 2016 m. spalio 5 d. Europos Centrinio Banko paskelbtu pagrindiniu keitimo kursu (1 RON – 0,2241 EUR).

[12] Remiantis 2017 m. kovo 29 d. Europos Centrinio Banko paskelbtu pagrindiniu keitimo kursu (1 RON – 0,2195 EUR).

[13] 2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 nuostatų dėl integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, kaimo plėtros priemonių ir kompleksinės paramos taikymo taisyklės (OL L 227, 2014, p. 69).

[14] Remiantis 2017 m. balandžio 21 d. Europos Centrinio Banko paskelbtu pagrindiniu keitimo kursu (1 RON – 0,2201 EUR).

[15] Visų šių sumų atveju ES-EŽŪFKP įnašas sudarė 95 %, o nacionalinio biudžeto įnašas – 5 %.

[16] Remiantis 2017 m. balandžio 21 d. Europos Centrinio Banko paskelbtu pagrindiniu keitimo kursu (1 RON – 0,2201 EUR).

[17] Nebent būtų sudaryta nauja nuomos sutartis ne ilgesniam kaip trijų mėnesių laikotarpiui, o tokio laikotarpio bet kuriuo atveju nepakaktų 2017 m. įsipareigojimui įvykdyti.

nuomos sutarties su *Vitali SRL* (toliau – *Vitali*) sudarymui, tačiau ši bendrovė, su kuria *Groenland Poultry* ketino sudaryti sutartį, pagal kurią *Vitali* perimtų jos veiklą, nesugebėjo gauti reikiamų sanitarinių leidimų iš Dimbovicos (Rumunija) gyvūnų sveikatos ir maisto saugos tarnybos; ir

– buvo pažeistas proporcingumo principas, atsižvelgiant į tai, kaip administracinės valdžios institucijos taikė Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punktą: *Groenland Poultry* buvo nustatyta pareiga grąžinti 14 236 417,32 RON (3 133 435 eurai) sumą už pirmuosius–ketvirtuosius įsipareigojimo metus, nors per penkerius metus įsipareigojimo buvo laikytasi ketverių metų laikotarpiu; į nustatytą sumą taip pat buvo įtraukta 11 155 878,064 RON (2 455 409 eurai) suma už pirmuosius ir antruosius įsipareigojimo metus, kuri buvo išmokėta ne *Groenland Poultry*, bet ankstesniems ūkio valdytojams, o iš grąžintinos sumos ji faktiškai gavo tik 2 357 589 RON (518 905 eurai)[18] sumą už trečiuosius ir ketvirtuosius įsipareigojimo metus; ši pareiga buvo nustatyta nepaisant to, kad ji nėra atsakinga už įsipareigojimo nesilaikymą, nes nuomos sutarties su nuomotoju *Agroli Group* nepratęsimas nepriklausė nuo *Groenland Poultry* valios, be to, ji taip pat nebuvo atsakinga už tai, kad su *Vitali* nebuvo sudaryta valdos perdavimo sutartis, nes *Vitali* negavo reikiamų sanitarinių veterinarijos leidimų dėl patalpų, kuriose buvo vykdoma veikla.

24. 2018 m. spalio 26 d. sprendimu *Tribunalul Bucureşti* atmetė šį ieškinį kaip nepagrįstą, be kita ko, nusprendęs, kad:

– įsipareigojimų nebuvo laikytasi minimaliu penkerių metų laikotarpiu ir, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnį ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 809/2014 8 straipsnį, perdavus valdą *Groenland Poultry*, ši įgijo perleidėjo teises ir prisiėmė jo pareigas, taip pat netiesiogiai – tinkamumo sąlygų nesilaikymo pasekmes;

– Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalies c punktas buvo netaikytinas, nes *Groenland Poultry* nurodytos aplinkybės nebuvo konfiskavimas, pagal nacionalinę teisę atitinkantis turto perėmimą valstybės nuosavybėn visuomenės interesais, nebuvo panašios į tokį konfiskavimą ir nebuvo nenumatytos įsipareigojimo prisiėmimo metu, t. y. kai buvo sudaryta nuomos sutartis su *Agroli Group*, – tą dieną *Groenland Poultry* žinojo, kad 2014 m. kovo 6 d. šiai bendrovei buvo iškelta bankroto byla ir kad sutarčiai taikoma atidedamoji sąlyga, pagal kurią sutartį turėjo patvirtinti kreditorių komitetas, taip pat kad turėjo būti patvirtintas nuomotojo reorganizavimo planas, apimantis kilnojamojo ir nekilnojamojo turto nuomą, ir *Groenland Poultry* prisiėmė šią riziką. Be to, pasak to teismo, su *Vitali* susijusios aplinkybės susiklostė po to, kai bendrovė prisiėmė įsipareigojimą, todėl į jas negali būti atsižvelgta. Galiausiai apie šias aplinkybes nebuvo pranešta per Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą – per dešimt darbo dienų nuo tos dienos, kai ji galėjo tai padaryti, t. y. 2016 m. liepos 26 d., kai *Groenland Poultry* buvo informuota apie nuomos sutarties nutraukimą;

– buvo laikytasi proporcingumo principo ir Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punkto, nes, remiantis Įgyvendinimo reglamento Nr. 809/2014 8 straipsniu, įsipareigojimo nesilaikymo pasekmės perkeliamos perėmėjui visam įsipareigojimo laikotarpiui, įskaitant laikotarpį, kai ūkis buvo valdomas perleidėjo, todėl negalima paneigti galimybės susigrąžinti paramą iš *Groenland Poultry* už laikotarpį iki tos datos, kai ji perėmė įsipareigojimą. Be to, tas teismas pažymėjo, kad sąlyga dėl negalėjimo perimti įsipareigojimo nebuvo įrodyta ir kad APIA

[18] Konvertavimas atliktas remiantis 2017 m. balandžio 21 d. Europos Centrinio Banko paskelbtu pagrindiniu keitimo kursu (1 RON – 0,2201 EUR).

veikė neperžengdama valstybėms narėms pagal Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punktą suteiktos diskrecijos ribų.

25. *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip galutinė instancija, gavęs *Groenland Poultry* apeliacinį skundą dėl šio sprendimo, pažymi, kad jam kilo trys aiškinimo problemos.

26. Pirma, kyla klausimas, ar Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalyje nurodyta sąvoka „force majeure ar išimtinės aplinkybės“ apima situaciją, kai paramos gavėjas praranda teisę naudotis išnuomotu turtu nutraukus nuomos sutartį dėl išsinuomoto turto savininko nemokumo, pažymint, kad nagrinėjamu atveju APIA nemanė, jog tai buvo kliūtis perduoti valdą ir mokėti paramą *Groenland Poultry*. Šiuo klausimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, aiškinimo sunkumų kyla dėl to, kad nors pažodžiui aiškinant šią nuostatą matyti, jog joje pateiktas „*force majeure* ar išimtinių aplinkybių“ atvejų sąrašas nėra baigtinis, pirma, ši sąvoka tame reglamente nėra apibrėžta ir, antra, nesant nuorodos į nacionalinę teisę, jos taip pat negalima apibrėžti remiantis nacionaline teise, nepažeidžiant Sąjungos teisės vientisumo.

27. Antra, tam teismui taip pat kyla klausimas dėl to, kaip reikia aiškinti to reglamento 44 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą, atsižvelgiant į proporcingumo principą, tokiomis specifinėmis aplinkybėmis, kokios susiklostė šioje byloje, kurioje APIA įpareigojo *Groenland Poultry* grąžinti visą 14 236 417,32 RON (3 133 435 eurai) sumą, nors, pirma, ji faktiškai gavo tik 2 733 530,83 RON[19] (601 650 eurų) sumą, o skirtumas buvo išmokėtas ankstesniems paramos gavėjams už pirmuosius dvejus įsipareigojimo metus ir, antra, penkerių metų įsipareigojimo buvo laikytasi ketverius metus, o paskutiniais metais *Groenland Poultry* nutraukė savo veiklą dėl nuo jos valios nepriklausančių priežasčių.

28. Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad to paties reglamento 44 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta sąlyga, pagal kurią „teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma]“, atrodo, reikalauja, kad paramos gavėjai, teigiantys, jog jie yra tokioje padėtyje, pateiktų tai patvirtinančius įrodymus, o ne abstrakčius įrodymus, kurių gali būti neįmanoma pateikti dėl bet kokio perėmėjo, suinteresuoto perimti įsipareigojimą, nebuvimo. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad *Groenland Poultry* pateikė įrodymų, patvirtinančių, jog *Vitali* buvo suinteresuota perimti jos įsipareigojimą, tačiau negavo tam reikalingų sanitarinių ir veterinarijos leidimų, nepaisant *Agroli Group* kreditorių komiteto pritarimo patalpų nuomai.

29. Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarešto apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar [Reglamento Nr. 1974/2006] 47 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad „*force majeure* ar išskirtinių aplinkybių“ atvejais laikomi ir atvejai, kai paramos gavėjas netenka teisės naudotis išsinuomotu turtu po to, kai nuomos sutartis nutraukiama dėl išnuomoto turto savininko (nuomotojo) nemokumo?

[19] Pažymiu, kad prašymo priimti prejudicinį sprendimą 14 punkte nurodyta, kad iš visos apeliantei priskiriamos sumos iš tikrųjų ji gavo tik 2 658 185,04 RON. Tačiau sudėjus visas tris tame pačiame punkte nurodytas sumas, t. y. 1 506 915,86 RON, 850 673,62 RON ir 375 941,35 RON, gaunama bendra 2 733 530,83 RON suma.

2) Ar, atsižvelgiant į proporcingumo principą, [Reglamento Nr. 1974/2006] 44 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad jeigu per įsipareigojimo, kuris buvo prisiimtas kaip finansavimo skyrimo sąlyga, vykdymo laikotarpį paramos gavėjo valda būtų visiškai arba iš dalies perleista kitam asmeniui, o tas antrasis paramos gavėjas, nors ir įvykdęs didelę įsipareigojimo dalį, nutrauktų ūkininkavimo veiklą ir teisių perėmėjui perimti įsipareigojimo nebūtų įmanoma, ar antrasis [paramos gavėjas] turėtų sugrąžinti gautą paramą (už laikotarpį, kuriuo jis buvo paramos gavėjas), ar turėtų sugrąžinti ir pirmojo paramos gavėjo gautą paramą?

3) Į kokias sąlygas turi atsižvelgti nacionalinis teismas, aiškindamas [Reglamento Nr. 1974/2006] 44 straipsnio 2 dalies a punktą, kad galėtų įvertinti, ar „teisių perėmėjui perimti įsipareigojimo nėra įmanoma“?“

30. Rašytines pastabas pateikė *Groenland Poultry*, APIA, Rumunijos ir Graikijos vyriausybės, taip pat Komisija.

IV. Analizė

A. Pirminės pastabos

31. Iš pradžių reikia pažymėti, kad Reglamentas Nr. 1698/2005 buvo pagrindinis reglamentas, kuriuo įtvirtinamos EŽŪFKP nustatytos Sąjungos paramos kaimo plėtrai bendrosios taisyklės 2007–2013 m. programavimo laikotarpiui, t. y. laikotarpiui, į kurį patenka pagrindinės bylos faktinės aplinkybės[20]. Šis reglamentas buvo papildytas įgyvendinimo taisyklėmis, numatytomis Reglamente Nr. 1974/2006, kurio 44 straipsnio 2 dalis yra antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų ir šioje išvadoje pateiktos analizės dalykas.

32. Reglamento Nr. 1698/2005 36 straipsnio a punkto v papunktyje tarp numatytų paramos priemonių aplinkai ir kraštovaizdžiui gerinti[21] buvo priemonės, skirtos tausojamam žemės ūkio paskirties žemės naudojimui skatinti, be kita ko, mokant gyvūnų gerovės išmokas. Pagal Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio nuostatas šios išmokos buvo mokamos ūkininkams, savanoriškai prisiėmusiems gyvūnų gerovės įsipareigojimus (1 dalis). Šie įsipareigojimai paprastai buvo prisiimami penkerių–septynerių metų laikotarpiui (2 dalis), o išmokos mokamos kasmet, padengiant dėl prisiimtų įsipareigojimų atsirandančias papildomas išlaidas bei prarastas pajamas ir, jei būtina, – sandorių išlaidas (3 dalis).

33. Nagrinėjamu atveju *Groenland Poultry* yra trečioji paramos priemonės, kuri buvo suteikta per 2013 m. mainais į penkerių metų įsipareigojimą, prisiimtą pagal Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnį, ir kurios pagrindu buvo mokamos metinės išmokos, gavėja. Ji perėmė valdą ir šį įsipareigojimą 2015 m. kaip patalpų nuomininkė, bet turėjo nutraukti savo veiklą 2016 m., nes nebegalėjo eksploatuoti šių patalpų nuomotojui nutraukus nuomos sutartį. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėdamas apeliacinį skundą dėl sprendimo, kuriuo patvirtinti APIA sprendimai, įpareigojantys *Groenland Poultry* grąžinti visą šiuo pagrindu išmokėtą paramą, maždaug 3 133 400 EUR dydžio, visų pirma klausia,

[20] Nors jis buvo panaikintas ir pakeistas Reglamentu Nr. 1305/2013, Reglamentas Nr. 1698/2005 ir toliau taikomas veiksmams, įgyvendinamiems pagal programas, patvirtintas pagal tą reglamentą iki 2014 m. sausio 1 d. (žr. Reglamento Nr. 1305/2013 88 straipsnį).

[21] Žr. Reglamento Nr. 1698/2005 2 skirsnį.

ar šie sprendimai atitinka proporcingumo principą, ir pažymi, kad pati *Groenland Poultry* gavo tik maždaug 585 000 EUR sumą ir kad minėto įsipareigojimo buvo laikomasi ketverius iš penkerių jame numatytų metų.

B. Dėl antrojo prejudicinio klausimo

34. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar, atsižvelgiant į proporcingumo principą, pagal Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą reikalaujama, kad paskutinis paramos, suteiktos aplinkai ir kraštovaizdžiui gerinti mokant gyvūnų gerovės išmokas, gavėjas, kuris yra priverstas galutinai nutraukti savo žemės ūkio veiklą nepasibaigus daugiamečio įsipareigojimo laikotarpiui ir kuris jau yra įvykdęs didelę dalį to įsipareigojimo, o įsipareigojimo perėmimas pasirodo neįmanomas, būtų įpareigotas grąžinti visą tą paramą, įskaitant jo pirmtakams išmokėtas sumas, ar jos dalį, neviršijančią faktiškai gautos paramos sumos.

1. Dėl priimtinumo

35. APIA ir Rumunijos vyriausybė mano, kad antrasis klausimas, kaip ir trečiasis, turi būti pripažintas nepriimtinu, nes jis susijęs su Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies aiškinimu, kuris nėra reikšmingas siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje. Konkrečiai kalbant, šios šalys teigia, kad dėl to, jog šioje nuostatoje numatyta, jog valstybės narės *„gali pasirinkti“* [22] nereikalauti grąžinimo, kaip nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, o Rumunijos teisės aktų leidėjas nusprendė neperkelti šios galimybės į nacionalinę teisę, aptariamos nuostatos taikymas negali turėti įtakos pagrindinės bylos baigčiai, nes paramos gavėjas privalo grąžinti paramą pagal šio reglamento 44 straipsnio 1 dalį.

36. Šiuo klausimu primintina, kad vykstant SESV 267 straipsnyje numatytai bendradarbiavimo tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų procedūrai, pirma, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos ypatumus, turi įvertinti ir prejudicinio sprendimo būtinumą savo sprendimui, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl, jei pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo privalo priimti sprendimą. Be to, Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi būtinos faktinės ir teisinės informacijos, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus [23]. Antra, vykstant šiai bendradarbiavimo procedūrai, Teisingumo Teismas turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų šiam teismui išspręsti nagrinėjamą bylą. Tokiu atveju Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus. Be to, Teisingumo Teismui gali tekti atsižvelgti į Sąjungos teisės normas, kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nebuvo nurodęs savo klausime [24].

37. Nagrinėjamu atveju, nors suformuluotas antrasis prejudicinis klausimas aiškiai susijęs tik su Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalimi, t. y. valstybėms narėms neprivaloma nuostata, kuri nebuvo perkelta į Rumunijos teisę, pažymiu, pirma, kad prašymą priimti prejudicinį

[22] Kursyvu išskirta mano.

[23] Šiuo klausimu žr. 2022 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *VD ir SR* (C-339/20 ir C-397/20, EU:C:2022:703, 56 ir 57 punktai ir nurodyta jurisprudencija).

[24] Žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *Ministrstvo za obrambo* (C-742/19, EU:C:2021:597, 31 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

sprendimą pateikęs teismas savo klausime taip pat rėmėsi proporcingumo principu, kuris yra bendrasis Sąjungos teisės principas [25], antra, kad iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų netiesiogiai matyti, jog šiam teismui taip pat kyla klausimas dėl šios nuostatos sąsajos su to straipsnio 1 dalimi, ir, trečia, kad *Tribunalul Bucureşti* (Bukarešto apygardos teismas) nusprendė netaikyti aptariamo 44 straipsnio 2 dalies ne dėl to, kad nebuvo „perkėlimo priemonės“, bet dėl to, kad nebuvo įvykdytos esminės sąlygos [26].

38. Atsižvelgdamas į visas pirmiau išdėstytas aplinkybes ir į šios išvados 36 punkte nurodytą jurisprudenciją, siūlau konstatuoti, kad pateiktas antrasis klausimas yra priimtinas, tačiau jis turi būti performuluotas kaip iš esmės susijęs su Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a punkto aiškinimu.

2. Dėl esmės

39. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, šių nuostatų aiškinimas atsižvelgiant į proporcingumo principą yra būtinas dėl dviejų aplinkybių:

– pirma, dėl to, kad APIA įpareigojo *Groenland Poultry* grąžinti visą gautos paramos sumą, įskaitant paramą už pirmuosius ir antruosius įsipareigojimo metus, kuri buvo išmokėta ne *Groenland Poultry*, bet ankstesniems ūkio valdytojams (t. y. *Avicola Crevedia* ir *Abator Avicola Crevedia*), o *Groenland Poultry* faktiškai gavo tik sumas už trečiuosius ir ketvirtuosius įsipareigojimo metus, kurios sudaro mažiau nei 20 % visos grąžintinos paramos [27], ir

– antra, dėl to, kad įsipareigojimo buvo laikomasi ketverius iš penkerių įsipareigojimo metų, taip pat dėl to, kad veiklos nutraukimas, t. y. veiklos nebevykdymas per penktuosius įsipareigojimo metus, tikriausiai buvo susijęs su nuo *Groenland Poultry* valios nepriklausančia priežastimi, t. y. patalpų nuomos sutarties nutraukimu, už kurį ji nėra atsakinga.

40. Todėl kyla klausimas, ar pagal proporcingumo principą Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad APIA turėjo, kaip teigia *Groenland Poultry*, reikalauti susigrąžinti tik dalį sumų, gautų vykdant įsipareigojimą, ir, be kita ko, tik sumas, kurias gavo ta bendrovė.

41. Šiuo klausimu, pirma, *kiek tai susiję su Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalies formuluote*, reikia priminti, kad, remiantis ta nuostata, „[k]ai paramos gavėjas perduoda <…> vald[ą] kitam asmeniui tuo laikotarpiu, kuriuo galioja įsipareigojimas, kurį įsipareigojus vykdyti buvo suteikta parama, perėmėjas *gali* perimti įsipareigojimą likusiai laikotarpio daliai. *Jeigu įsipareigojimas neperimamas, paramos gavėjas privalo grąžinti suteiktą paramą*.“ [28].

42. Taigi šioje nuostatoje kaip bendra taisyklė nustatyta tai, kad asmuo, kuris perima valdą iš paramos gavėjo ir nusprendžia taip pat perimti pastarojo prisiimtą įsipareigojimą, pakeičia šį paramos gavėją dėl visų įsipareigojimų ir pareigų likusiam laikotarpiui. Taigi, priešingai, nei teigia *Groenland Poultry*, ši nuostata, mano nuomone, aiškiai ir tiksliai reglamentuoja su grąžinimo pareiga susijusias teisines pasekmes, kylančias iš valdos perdavimo, ir įtvirtina principą, pagal

[25] Žr. 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Cementbouw Handel & Industrie / Komisija* (C-202/06 P, EU:C:2007:814, 52 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

[26] Žr. šios išvados 24 punktą.

[27] Žr. šios išvados 22 punktą.

[28] Kursyvu išskirta generalinio advokato.

kurį tokios perduotos valdos perėmėjas, savanoriškai perimantis ir daugiametį įsipareigojimą, privalo kaip „paramos gavėjas“ [29] grąžinti gautą paramą, jei per įsipareigojimo laikotarpį valda vėl perduodama kitam asmeniui, nebent pastarasis savo ruožtu perima įsipareigojimą likusiam laikotarpiui.

43. Kaip pažymi Komisija, vadovaujantis Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalies logika, valdos perdavimo atveju perleidėjas turi galimybę perduoti ir savo daugiamečius įsipareigojimus. Taigi, jei perleidėjas nusprendžia to nedaryti arba jei paaiškėja, kad perimti įsipareigojimą „neapsimoka [neįmanoma]“ (kaip tai suprantama pagal to reglamento 44 straipsnio 2 dalies a punktą [30]), jis privalo grąžinti visą suteiktą paramą, taip įvykdydamas savo pareigas. Be to, perleidėjas atleidžiamas nuo pareigų vykdymo, jei perėmėjas savo ruožtu perima daugiamečius įsipareigojimus, – šiuo atveju perėmėjas tampa paramos gavėju iki šių įsipareigojimų pabaigos su visomis iš to kylančiomis lengvatomis ir atsakomybe [31].

44. Antra, *kalbant apie Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalies kontekstą*, reikia konstatuoti, kad nors toje nuostatoje įtvirtintas principas, pagal kurį valdos perdavimo atveju būtent asmuo, išlaikantis įsipareigojimą, laikomas gavėju ir šiuo pagrindu privalo grąžinti gautą paramą, to straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytos šio principo išimtys, suteikiant valstybėms narėms galimybę nereikalauti grąžinti šios paramos. Konkrečiau kalbant, 2 dalies a punkte, kuris yra reikšmingas šioje byloje nagrinėjamu atveju, numatyta grąžinimo pareigos išimtis, kai „paramos gavėjas, kuris jau įvykdė didelę dalį įsipareigojimo, galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, o teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma]“. Kadangi tai yra 1 dalyje numatytos bendros paramos gavėjo pareigos grąžinti paramą išimtys, 2 ir 3 dalyse nurodytos situacijos turi būti aiškinamos siaurai [32].

45. Vis dėlto šioje byloje neginčijama, kad ši galimybė, numatyta to reglamento 44 straipsnio 2 dalyje, nebuvo perkelta į Rumunijos teisę, todėl visais atvejais, kai perduodant valdą daugiamečio įsipareigojimo laikotarpiu tas įsipareigojimas neperimamas, paramos gavėjas privalo grąžinti visą gautą paramą pagal to paties reglamento 44 straipsnio 1 dalį, o dėl tos priežasties Rumunijos valdžios institucijos, remdamosi veiksmingumo principu, privalo susigrąžinti atitinkamą paramą, nes nėra jokio teisinio pagrindo jos nesusigrąžinti. Todėl, atsižvelgdamas į faktines pagrindinės bylos aplinkybes, kaip aprašytąsias prašyme priimti prejudicinį sprendimą, manau, kad *Groenland Poultry* negali remtis šia išimtimi, siekdama išvengti visos gautos paramos grąžinimo, įskaitant ir tą, kuri išmokėta ankstesniems gavėjams.

46. Trečia, *atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalies tikslą*, svarbu pabrėžti, kad pirmiau pateiktas tos nuostatos teksto aiškinimas taip pat leidžia pasiekti pirminį tikslą, kuriam parama buvo gauta, t. y. skatinti gyvūnų gerovę. Visų pirma, kaip teigia Komisija, siekiant šio tikslo labai svarbu, kad daugiametis įsipareigojimas būtų išlaikytas visas, nes tik ilgas laikotarpis

[29] Pagal Reglamento Nr. 1698/2005 2 straipsnio h punktą „paramos gavėjas“ suprantamas kaip „valstybinis ar privatus veiklos vykdytojas, įstaiga arba firma, kurie atsako už veiksmų atlikimą arba paramos gavimą“.

[30] Žr. trečiojo prejudicinio klausimo analizę.

[31] Iš tiesų pagal Įgyvendinimo reglamento Nr. 809/2014 8 straipsnio 4 dalies a ir b punktus, kai perėmėjas informuoja kompetentingą instituciją ir paprašo išmokėti pagalbą ir (arba) paramą pagal 3 dalies a punktą, „visos perdavėjo teisės ir pareigos, susijusios su perdavėjo ir kompetentingos institucijos teisiniais santykiais pagal pagalbos paraišką, paramos paraišką arba mokėjimo prašymą, perduodamos perėmėjui“, o pagal b punktą „visi pagalbai ir (arba) paramai suteikti būtini veiksmai ir visos deklaracijos, perleidėjo pateiktos prieš perleidimą, taikant atitinkamas Sąjungos taisykles priskiriami perėmėjui“.

[32] Pagal analogiją žr. 2018 m. rugsėjo 4 d. Sprendimo *ClientEarth / Komisija* (C-57/16 P, EU:C:2018:660, 80 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

užtikrina šios paramos tikslo įgyvendinimą [33]. Taigi svarbu, kad, įsipareigojimą perdavus kitam paramos gavėjui, visos pareigos ir skolos būtų perkeltos įsipareigojimą perėmusiam paramos gavėjui. Įsipareigojimo turi būti laikomasi per visą laikotarpį, nes priešingu atveju nukrypstama nuo jo tikslo ir prarandamas teigiamas poveikis gyvūnams.

47. Be to, šiuo klausimu taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad įsipareigojimas susijęs su gyvūnų auginimu ir skirtas gyvūnų gerovei. Todėl perėmėjas, kuris perima įsipareigojimą, taip pat visą atitinkamą turtą bei skolas, visiškai prisiima ir ankstesnių metų įsipareigojimą. Kadangi perleidėjas jau investavo gautą paramą, skirtą gyvūnų gerovei ir jų naudai, į savo ūkį ir taip pagerino perėmėjui perduodamos valdos būklę, perėmėjas, kaip paramos gavėjas, netiesiogiai įgyja naudos iš ankstesnių investicijų ir gauna likusias išmokas. Taigi, jei šis antrasis paramos gavėjas negali laikytis įsipareigojimo iki jo galiojimo pabaigos, jis taip pat turi prisiimti visus tokio įsipareigojimo trūkumus ir privalo grąžinti gautą paramą, skirtą gyvūnų gerovei, įskaitant pirmojo paramos gavėjo gautą dalį. Todėl ši pareiga grąžinti visą gautą paramą, jei įsipareigojimo vykdymas nutraukiamas, skatina paramos gavėją dėti visas pastangas, kad šio įsipareigojimo būtų laikomasi.

48. Galiausiai, siekiant veiksmingos Sąjungos finansinių interesų apsaugos, kurią turi užtikrinti valstybės narės [34], svarbu pasirūpinti, kad Sąjungos lėšas būtų galima veiksmingai susigrąžinti, jei jos buvo išmokėtos pažeidžiant Sąjungos teisę. Tačiau tokiu atveju, koks nagrinėjamas šioje byloje, būtų lengva apeiti Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą taisyklę, jei pirmasis paramos gavėjas perduotų savo įsipareigojimą kitam paramos gavėjui, o šis iš karto atsisakytų daugiamečio įsipareigojimo dar nepasibaigus jo galiojimo terminui, ir nė vienam iš jų nekiltų finansinių pasekmių. Atsižvelgiant į tai, pareiga susigrąžinti visą vykdant įsipareigojimą gautos paramos sumą taip pat taikoma atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 [35] nuostatas, šio reglamento 58 straipsnio 1 dalies e punkte įpareigojant valstybes nares imtis „priemonių, būtinų veiksmingai Sąjungos finansinių interesų apsaugai užtikrinti [ir] visų pirma nepagrįstai išmokėtoms sumoms susigrąžinti <…>“.

49. Šios išvados negali paneigti tam tikri galimi argumentai, susiję su teisinio saugumo ar proporcingumo principų pažeidimu.

50. Iš tiesų, pirma, *kalbant apie teisinio saugumo principą*, man atrodo, kad Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalies nuostatos visiškai atitinka šį principą, nes iš jų aiškiai matyti, kad asmuo, kuris įsipareigojimo nutraukimo momentu yra „paramos gavėjas“, kaip tai suprantama pagal tą reglamentą, privalo grąžinti visą paramą, neatsižvelgiant į tai, ar jis yra įsipareigojimo perleidėjas, ar perėmėjas. Kitaip tariant, perimdamas įsipareigojimą perėmėjas supranta, kad įgijęs „paramos gavėjo“ statusą jis turi grąžinti visas gautas sumas, jei įsipareigojimas nebevykdomas. Tokiu atveju naujasis paramos gavėjas, puikiai suprasdamas riziką ir finansines pasekmes, susijusias su įsipareigojimo perėmimu, ir „monetizavęs“ šį įsipareigojimą per derybas dėl perleidimo sutarties, gali arba atsisakyti įsipareigojimo, arba padaryti viską, kas nuo jo priklauso, kad jį įvykdytų, arba bandyti perleisti valdą ir įsipareigojimą naujam perėmėjui, jei mano, kad negalės užtikrinti tolesnio šio įsipareigojimo vykdymo.

[33] Iš esmės pažymiu, jog Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje nurodyta, kad „[b]ūtinais ir pagrįstais atvejais 90 straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka atskiroms įsipareigojimų rūšims nustatomas *ilgesnis laikotarpis*“ (kursyvu išskirta generalinio advokato).

[34] Šiuo klausimu žr. Reglamento Nr. 1698/2005 74 straipsnio 1 dalį.

[35] 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008 (OL L 347, 2013, p. 549).

51. Antra, kalbant apie *proporcingumo principą*, manau, kad antrojo paramos gavėjo pareiga grąžinti visas gautas išmokas, skirtas gyvūnų gerovei, yra proporcinga, nes dėl pirmiau paaiškintų priežasčių Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalis, kaip ir logika, kuria grindžiamas šis straipsnis, yra pakankamai aiški ir besąlyginė, kad sutarties sudarymo metu perėmėjas žinotų, jog jei jis nuspręs perimti įsipareigojimus ir perėmęs valdą nesilaikys daugiamečio įsipareigojimo, iš jo gali būti pareikalauta grąžinti visą paramą, įskaitant anksčiau perleidėjo gautą paramą. Taisyklės proporcingumą lemia tai, kad pagal aptariamo 44 straipsnio 1 dalį valdos perėmėjas gali laisvai nuspręsti neperimti daugiamečių įsipareigojimų (tai matyti iš šios nuostatos formuluotės: „<…> perėmėjas *gali perimti* įsipareigojimą likusiai laikotarpio daliai <…>“) (kursyvu išskirta generalinio advokato). Be to, kad ir kaip būtų, pagal aptariamą 44 straipsnį nedraudžiama, kad perdavimo sutartyje šalys sutartų dėl savo atitinkamų pareigų tuo atveju, jei paskutinis paramos gavėjas atsisakytų įsipareigojimo, susijusio su gyvūnų gerove, ir šiuo pagrindu perėmėjas, remdamasis nacionaline teise, galėtų pareikšti ieškinį perleidėjui nacionaliniuose teismuose. Tačiau, siekiant užtikrinti Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalies veiksmingumą, tokios sutarties sąlygos galėtų būti naudojamos tik kaip subrogacijos priemonė po to, kai visa gauta parama buvo grąžinta. Galiausiai, kadangi pareiga grąžinti paramą kyla iš atitinkamų Sąjungos teisės nuostatų, nepaliekant valstybėms narėms diskrecijos, išskyrus aptariamo 44 straipsnio 2 ir 3 dalis, manau, kad proporcingumo principas negali būti kvestionuojamas.

52. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau į antrąjį prejudicinį klausimą atsakyti taip: Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad susiklosčius tokiai situacijai, kai per įsipareigojimo, prisiimto siekiant įvykdyti paramos suteikimo sąlygą, vykdymo laikotarpį visa paramos gavėjo valda ar jos dalis perleidžiama kitam asmeniui, kuris savanoriškai perima šį įsipareigojimą ir kuris paskui galutinai nutraukia savo žemės ūkio veiklą, šis antrasis paramos gavėjas iš principo privalo grąžinti visą vykdant įsipareigojimą gautą paramą, įskaitant ankstesnių tos paramos gavėjų gautas sumas, neatsižvelgiant į tai, kad jis jau įvykdė didelę dalį savo įsipareigojimo, nebent atitinkama valstybė narė nuspręstų nereikalauti šio grąžinimo taikydama išimtis, numatytas, be kita ko, šio reglamento 44 straipsnio 2 dalies a punkte.

C. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

53. Trečiuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, į kokius svarbius veiksnius reikia atsižvelgti siekiant įvertinti, ar „teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma]“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punkte numatytą trečiąją sąlygą.

1. Dėl priimtinumo

54. Dėl šios išvados 35–38 punktuose jau išdėstytų priežasčių siūlau pripažinti, kad trečiasis pateiktas klausimas yra priimtinas.

2. Dėl esmės

55. Kaip priminta šios išvados 41–43 punktuose, Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta bendra taisyklė, taikoma tuo atveju, kai paramos gavėjas nutraukia savo žemės ūkio veiklą: „[j]eigu įsipareigojimas neperimamas, paramos gavėjas privalo grąžinti suteiktą paramą“, o 2 dalies a punkte – viena iš šios bendros taisyklės išimčių, kuri taikoma konkrečiais atvejais, kai

ūkininkas „galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą“ dėl kitų priežasčių nei *force majeure* ir išimtinės aplinkybės, nurodytos šio reglamento 47 straipsnyje (ir bus analizuojamos nagrinėjant pirmąjį prejuducinį klausimą).

56. Ši išimtis taikoma, jei tenkintos dvi sąlygos, t. y. pirma, valdą perleidžiantis paramos gavėjas įvykdė didžiąją dalį savo įsipareigojimo ir, antra, paaiškėja, kad teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neįmanoma. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti būtent šią antrąją sąlygą, nurodytą Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punkte.

57. Konkrečiau kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad atrodo, jog pagal šią nuostatą reikalaujama, kad paramos gavėjai, teigiantys, jog jie yra tokioje padėtyje, pateiktų tai patvirtinančius įrodymus, o ne abstrakčius įrodymus, kurių gali būti neįmanoma pateikti ir kurie patvirtintų, kad nėra jokio teisių perėmėjo, suinteresuoto perimti įsipareigojimą. Šiuo klausimu šis teismas patikslina, kad *Groenland Poultry* pateikė įrodymų, patvirtinančių, jog *Vitali* buvo suinteresuota perimti jos įsipareigojimą, tačiau negavo sanitarinių ir veterinarijos leidimų, būtinų žemės ūkio veiklai perimti, nors *Agroli Group* kreditorių komitetas pritarė patalpų nuomai.

58. Šiuo klausimu pirmiausia reikėtų pažymėti, kad Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punkto tekste kalbama apie situaciją, kai „*teisių perėmėj[as]* [perima] įsipareigojimą“, t. y. „bet kuris teisių perėmėjas“, o ne vienas konkretus (kursyvus išskirta generalinio advokato). Taigi, jei Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs pabrėžti, jog valdos perėmėjui neįmanoma perimti įsipareigojimo, jis būtų tiesiog nurodęs, kad įsipareigojimo perėmimas yra neįmanomas *teisių perėmėjui*. Todėl man atrodo, jog tam, kad būtų galima remtis šia išimtimi, nepakanka, kad paaiškėtų, jog teisių perėmėjui neįmanoma perimti įsipareigojimo dėl ypatingų sunkumų konkrečiai šiam teisių perėmėjui; reikia, kad objektyvios aplinkybės trukdytų paramos gavėjui „išsaugoti“ įsipareigojimą, t. y. kad objektyviai būtų neįmanoma perduoti įsipareigojimą.

59. Man atrodo, kad tokį aiškinimą taip pat gali patvirtinti šios išvados 44 punkte pateikta kontekstinė analizė, pagal kurią Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtinta taisyklė yra aptariamo 44 straipsnio 1 dalyje numatytos taisyklės išimtis, todėl ji turi būti aiškinama siaurai.

60. Galiausiai, dėl nagrinėjamo atvejo pažymiu, kad nors vertinimas, ar objektyvios aplinkybės galėjo sutrukdyti perduoti *Groenland Poultry* įsipareigojimą *Vitali*, priklauso prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kompetencijai, remiantis šio teismo nurodyta informacija, įsipareigojimo perėmimas atrodo „įmanomas“, nes teisių perėmėjas ketino perimti įsipareigojimą ir jo perimti nepavyko tik dėl negalėjimo gauti administracinį leidimą, t. y. dėl konkrečios šio vienintelio teisių perėmėjo situacijos.

61. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau į trečiąjį prejudicinį klausimą atsakyti taip: Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punktas, kuriame nurodyta, jog „teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma]“, turi būti aiškinamas taip, kad jame kalbama apie situaciją, kai paaiškėja, jog teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neįmanoma dėl objektyvių aplinkybių, dėl kurių įsipareigojimas negali būti tęsiamas ir kurios nėra susijusios su šio vienintelio galimo teisių perėmėjo konkrečia ar specifine padėtimi.

V. Išvada

62. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1) 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles, iš dalies pakeisto 2011 m. liepos 14 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 679/2011, 44 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas

   turi būti aiškinami taip:

   susiklosčius tokiai situacijai, kai per įsipareigojimo, prisiimto siekiant įvykdyti paramos suteikimo sąlygą, vykdymo laikotarpį visa paramos gavėjo valda ar jos dalis perleidžiama kitam asmeniui, kuris savanoriškai perima šį įsipareigojimą ir kuris paskui galutinai nutraukia savo žemės ūkio veiklą, šis antrasis paramos gavėjas iš principo privalo grąžinti visą vykdant įsipareigojimą gautą paramą, įskaitant ankstesnių tos paramos gavėjų gautas sumas, neatsižvelgiant į tai, kad jis jau įvykdė didelę dalį savo įsipareigojimo, nebent atitinkama valstybė narė nuspręstų nereikalauti šio grąžinimo taikydama išimtis, numatytas, be kita ko, šio reglamento 44 straipsnio 2 dalies a punkte.

2) Reglamento Nr. 1974/2006, iš dalies pakeisto Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 679/2011, 44 straipsnio 2 dalies a punktas, kuriame nurodyta, kad „teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma]“,

   turi būti aiškinamas taip:

   jame kalbama apie situaciją, kai paaiškėja, jog teisių perėmėjui perimti įsipareigojimo neįmanoma dėl objektyvių aplinkybių, dėl kurių įsipareigojimas negali būti tęsiamas ir kurios nėra susijusios su šio vienintelio galimo teisių perėmėjo konkrečia ar specifine padėtimi.